

DOI 10.57589/sr1.v70i4.4083
UDK 811.163.6'374:81'367.24:81'367.634
Dejan Gabrovšek
ZRC SAZU, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša
dejan.gabrovsek@zrc-sazu.si
Domen Krvina
ZRC SAZU, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša
domen.krvina@zrc-sazu.si

SKLADENJSKO RAZMERJE MED ISTOIZRAZNYM PRISLOVOM IN
VEZNIKOM – OPIS GLEDE NA NJUNO MESTO IN FUNKCIJO V POVEDI
TER OBRAVNAVA ZLASTI V SSKJ¹

Prispevek je posvečen vprašanju, kako izbrani prislovi in njihove medsebojne povezave z vezniki pomensko učinkujejo glede na to, kje v povedi stojijo. Ponekod je obravnavana tudi fakultativnost vejice v smislu njenega (ne)vppliva na skladenjski pomen. Pregledno je predstavljen in ovrednoten tudi dosedanji slovarski prikaz teh razmerij zlasti v SSKJ.

Ključne besede: veznik, prislov, odvisnik, besedni red, slovar

The article deals with the question of how the semantic function of select adverbs and their connections with conjunctions change depending on their position in a sentence. In some places, the optionality of the comma is also discussed in terms of its (non-)influence on the syntactic meaning. The overview and evaluation of contemporary dictionary presentations of these relationships, especially in the *Slovar slovenskega knjižnega jezika* (Dictionary of the Slovene standard language, *SSKJ*), is also provided.

Keywords: conjunction, adverb, subordinate clause, word order, dictionary

0 Uvod

Pri funkcijskih besedah² je mesto v stavku pomembnejše kot pri polnompomenskih besednih vrstah, zlasti nosilcih propozicije (Vidovič Muha 2013: 61); pri teh razlike v razporeditvi vplivajo na členitev po aktualnosti. Pri funkcijskih besedah je mesto, ki ga v povedi zasedajo, neposredno povezano z izrazitostjo njihove funkcije: pri prislovu takoj na začetku neprvega stavka izstopa povezovalna (konektorska) funkcija, v sredini takega stavka pa je prisotna bistveno manj. To se bolj ali manj izrazito kaže tudi v njihovem slovarskem opisu. Z vidika slovarske redakcije je zanašanje na mesto funkcijskih besed v povedi pri oblikovanju razlag lahko (videti) nekoliko mehanicistično, vendar pa:

---

¹ Prispevek je nastal v okviru programa P6-0038, ki ga financira ARRS.

² Gre za slovnico-razmerne besede (prim. Vidovič Muha 2013: 36), ki izražajo skladenjsko-pomenska razmerja med drugimi besedami v stavku. Pri tem same niso stavčnočlenske – njihov pomen je izrazito povezan s funkcijo urejanja besedila, in ne poimenovanjem predmetnosti. Imajo torej le slovnčni pomen, ne pa leksikalnega, kar je vidno tudi v njihovih slovarskih razlagah, ki izpostavljajo njihovo funkcijo v besedilu.

- a) se kaže kot sistemsko pravilno, saj je ugotovljivo pri večjem številu enako ali podobno delujočih funkcijskih besed;
- b) zagotavlja metodološko sidrišče, ko pri konkretnih iztočnicah katero od teh mest in s tem njegova funkcija izstopa bolj kot pri drugih;
- c) omogoča razmeroma zanesljivo enoznačno besednovrstno umestitev, kadar je izrazito prevladujoče le eno izmed mest in njegova funkcija, npr. nastopanje le v povezovalni funkciji pred naslonskim nizom (*in, da, če; kjer*) → veznik.

Funkcijske besede z izrazito do izključno povezovalno vlogo (vezniki) imajo ob sebi pogosto elemente s prvotno prislovno funkcijo (*potem, medtem, nato, zato*). Ti v taki zvezi po eni strani svojo prislovnost ohranjajo in zvezi dajejo natančnejši okoliščinski značaj, po drugi strani pa ta ista zveza zaradi mesta v povedi lahko učinkuje kot celota, in to bolj ali manj vezniško.

1 Analizirana mesta

Izbrane besede obravnavanih besednih vrst iščemo na izbranih mestih, ki bodo v nadaljevanju podrobneje predstavljena. Ker gre za konkretne lekseme, pričakujemo, da vsaka beseda ne bo nastopala na vseh vnaprej izbranih mestih. Kot je bilo že opozorjeno, je pri funkcijskih besedah nastopanje (pretežno) na določenem mestu v povedi pomemben del izrazitosti njihove funkcije, ki prispeva k pomenju – če so določene funkcije dovolj pogoste, jih z vidika slovarskega opisa lahko obravnavamo na pomenski ravni. Analizirana mesta so naslednja:

- a) Prislov kot odnosnica odvisnika: *če X, potem Y*;
- b) Prislov + podredni veznik (zlasti časovni, vzročni), npr. *medtem ko, potem ko*;
- c) Prislov na začetku povedi (*Nato ...*);
- d) Prislov na prvem mestu neprvega stavka v dvostavčju: *... , nato*;
- e) Prislov za prirednim veznikom pred naslonskim nizom: *in nato*;
- f) Prislov kjerkoli v stavku za naslonskim nizom oziroma za prvim stavčnim členom: *in jo nato ...*

Na mestu a) je prislov v vlogi odnosnice; odnosnica je strukturno obvezna zlasti v vezljivih odvisnikih, ni pa tudi vedno izražena (*To, da je prišel, je lepo ≈ Da je prišel, je lepo*); v prislovnodoločilnih odvisnikih je izražena redkeje, njena vloga je zlasti poudarjanje pomena odvisnika (*Če v nekaj trdno verjameš, potem se bo to tudi zgodilo*). Zveze odnosnice in podrednega veznika se potencialno združujejo v vezniške zveze.

Mesto b) je pomembno, ker je v teh zvezah prišlo do združitve odnosnice in podrednega veznika v podredno vezniško zvezo, ki izraža pomensko razmerje natančneje, kot bi ga zgolj (širokopomenski) veznik. Mesti c) in d) izpostavljata povezovalno funkcijo, saj prislov stoji na prvem mestu (v neprvem) stavku, ki je sicer tipično vezniško mesto (*Riba naj se v vodi ohladi, nato jo odcedimo*). Na mestu e) vezniško funkcijo že zaseda priredni veznik, prislov pa povezovalne funkcije ne opravlja, ampak le poudarja veznik. Zveze prirednih veznikov in prislovov vezniških zvez ne tvorijo – gre za proste

besedne zveze, s tem pa tudi ne za poseben slovarski pomen (zveza je kot kolokacija lahko prikazana v zgledih). Na mestu f) je prislovna funkcija prevladujoča.

Pri posamezni zvezi so analizirana le mesta, ki so v gradivu izkazana kot dovolj pogosta.

2 Pregled analiziranih mest v izbranih zvezah po prislovih (*nato*, *zato*, *potem*, *medtem*), ki jih vsebujejo

2.1 *Nato*

V vlogi odnosnice se *nato* ne pojavlja; pri zvezah zlasti s *ko*, ki na to funkcijo spominjajo, gre za nematična dopolnila (Gabrovšek 2019: 85) – stavek, ki ga uvaja *ko*, odnosnice ne določuje ali omejuje, ampak uvaja dodatno informacijo o času, izraženem v prislovu *nato*; ta že zaseda mesto prislovnega določila časa, ki se kot funkcija v podredu ne more ponoviti. Ne gre torej za prislovno določilo časa. Primer:

- (1) *Delnice bi se splačalo prodati in jih nato, ko se bo vrednost delnice na borzi stabilizirala, kupiti nazaj.*

2.1.1 Na začetku neprvega stavka

Časovno zaporedje

- (2) *Ribi odstranimo glavo, kožo in kosti, nato jo filiramo.*³
- (3) *Najprej bomo pojedli večerjo, nato posladek.*
- (4) *Izbruhnil je požar, nato pa je odjeknila še eksplozija.*

Gre za prototipni, pogost časovni pomen, ki ga pri *nato* na prvo mesto postavlja tudi SSKJ.

Gre za časovno zaporedje, ki ga lahko uvrstimo v vezalno priredje. Zaporednost je izrazita, saj jo *nato* posebej izpostavlja: ob zgolj vejici ali vezniku *in* bi bila izrazitost zaporednosti manjša – izražena bi bila le z zaporednostjo stavkov.

Iz časovnosti proti protivnosti [navadno s *pa*]

- (5) *Imel je odprto pot do zmage na turneji, nato je povsem pogorel.*
- (6) *Cene nafte so se sprva nižale, nato pa se je trend obrnil navzgor.*
- (7) *Do vmesnega časa je smučala odlično, nato pa naredila napako.*

Naštevanje (brez časovnosti)

- (8) *Tri glavne vrste nevarnih snovi so mamila, nato zdravila, uspavala.*

³ Iskalna zahteva v jeziku CQL za iskanje po korpusu Gigafida 2.0 [word=","] [word="nato"].

Tu časovna komponenta ni prisotna, gre za nekakšno krajevnost (kot pri *nato* pod b) ugotavlja SSKJ) ali celo kar za vezalnost – funkcija *nato* iz prislovno-povezovalne prehaja proti vezniški (prislovni pomen je izpraznjen).

2.1.2 Na začetku povedi

(9) *Fižol zgotavimo z drobtinami ali kosmiči. Nato testo natanko razvaljamo, ga namažemo z nadevom in tesno zvijemo.*⁴

(10) *Nenadoma je počilo in vlak je privzdignilo. Nato je počilo še dvakrat.*

Nato tudi tu bolj ali manj ohranja izhodiščni časovni pomen. Prehodi proti posledičnosti in potencialno protivnosti (tudi le sopostavitvi dveh informacij) so sporadični. Povedi v zgledih bi lahko združili v eno večstavčno brez premika v skladijskem pomenu – odločitev za eno ali drugo ubeseditev je bolj stvar preglednosti besedila ali besedilne stilistike.

2.1.3 Priredni veznik + *nato*

Priredni vezniki, ki v teh zvezah prevladujejo, so po frekvenci padajoče: *in, pa, ter, a, toda, vendar*.

Vezalnost

(11) *Na obeh dobrodelnih koncertih v Seulu in nato v Münchnu so za otroke zbrali več kot pet milijonov evrov.*⁵

(12) *Želatino dobro ožmemo in nato razpustimo v vreli juhi.*

Rezultativnost

(13) *Žirija bo še zadnjič zasedala in nato razglasila letošnjega nagrajenca.*

(14) *Kamera zajame ogromno število slik in nato iz njih naredi eno.*

Protivnost

(15) *V prvi vožnji je sicer padel, a nato do konca prvega mesta ni spustil iz rok.*

(16) *Hitro smo povedli, toda nato kmalu popustili.*

Tudi tu *nato* ohranja prislovno funkcijo (izražanje časovnosti), tip priredja (*in* – vezalno, v posameznih primerih v smeri rezultativnosti; *a, toda* – protivno) določa veznik. Zveze veznika in *nato* so proste, slovarsko bi bile prikazane kot kolokacije. SSKJ v zgledih tovrstnih zvez ne navaja; pri naslednjih slovarskih opisih, npr. v eSSKJ, je vsaj kakšno tako zvezo med zglede smiselno vključiti.

⁴ [word="\."][word="Nato"]

⁵ [tag="Vp"] [word="nato"]

2.1.4 Znotraj stavka

(17) *Postal je grof in se preselil v Celje, kjer je nato živel še pet rodov te mogočne rodbine.*

(18) *Žrebec se je rezgetaje vzpel, zagrebel s prednjima nogama in se nato pognal v galop.*

Tu izrazito izstopa prislovna funkcija (časovnost), povezovalna sploh ni prisotna – opravljajo jo vezniki, lahko tudi samo vejica.

Če sklenemo pregled zvez z *nato* na različnih mestih, lahko ugotovimo, da prisotnost prislovne funkcije – izražanje časovnosti, in sicer zaporednosti dejanj – ni vprašljiva. Posebej izrazita je znotraj stavka z *nato* na prvem mestu. Povezovalna funkcija se pojavlja zlasti ob *nato* na prvem mestu v stavku, vendar pa nikdar tako izrazito, da bi to privedlo do konverzije v veznik – to odraža tudi obravnava *nato* tako v SSKJ kot v SP 2001 (prislov, ki nastopa zlasti v vezalnem priredju).

2.2 Zato

2.2.1 Odnosnica

2.2.1.1 Vzročni odvisnik

(19) *Takšno barvo ima zato, ker je iz hmelja.*

(20) *Za razstavo smo se odločili zato, ker nismo zaprta ustanova.*

(21) *Zato sem nehal kupovati predmete, ker so postali predragi.*

Zato v vlogi odnosnice vzročnega odvisnika (drugače kot *nato*, ki kot odnosnica ne nastopa) izraža vzročnost (prislovna funkcija), povezovalno funkcijo pa opravlja veznik *ker* za vejico. V zgledu (21) je *zato* kot odnosnica od veznika ločen, kar je razmeroma redko, a zaznavno tudi pri nekaterih drugih odnosnicah (npr. *Tako dober je, da ...*).

2.2.1.2 Namerni odvisnik

(22) *Tri ministre je umaknil zato, da se je izognil razpravi ob napovedanih interpelacijah.*

(23) *Vse očitke si je izmislila samo zato, da bi iz njega izvlekla čim več denarja.*

(24) *Na odru smo predvsem zato, da predstavimo svojo glasbo.*

Vloga *zato* kot odnosnice je tu enaka kot pri vzročnem odvisniku, namernost pa izraža veznik *da* (tu pomensko ni posplošen). Pred odnosnico precej pogosto stoji še poudarjalni členek (*samo, predvsem*) – pojavlja se le tu, ne pa pred isto zvezo, kadar je vejica ne deli (gl. spodaj).

Glede vloge odnosnice *zato* lahko torej rečemo, da je pomensko manj specializirana: pri *zato, ker* prislovno informacijo (vzročnost) izraža tudi veznik – je torej podvojena –, pri *zato, da* pa odnosnica bolj uvaja odvisnik (namernost izraža *da*; *zato* jo le nekoliko poudarja). To se vidi tudi po tem, da je v obeh primerih odnosnico mogoče izpustiti,

ne da bi se skladijski pomen pri tem bistveno spremenil (vzročnost in namernost ostajata jasno izraženi).

2.2.2 Del podrednega veznika

- (25) *Izjava mi je bila simpatična, zato ker je bila spontana.*
 (26) *Mislím, da ima vsak od nas svoj prav, zato ker je vsak na svoji ravni dojetanja.*
 (27) *Z možem jo želiva vpisati v vrtec, zato da bo več v družbi svojih sovrstnikov.*
 (28) *Predvsem bomo iskali mir, zato da se pripravimo za zadnji del pred tekmami.*

Tu vejica zvez ne deli, zato nastane enoten podredni veznik. Razmerje med *zato*, *ker* : [...], *zato ker* je številčno izrazito v prid prve zveze (1 : 0,015), ki jo navaja že Pleteršnik, čeprav nedeljene zveze ne bi mogli šteti kot napako – pri iztočnici *zato* (ne pa tudi *ker*) jo izpostavlja tudi SSKJ. Na tako stanje verjetno vsaj do neke mere vpliva lektoriranost besedil ali že osnovnošolsko znanje posameznikov »pred *ker* mora stati vejica«. Razlika v zapisu je torej bolj stilistične in verjetno vsaj delno tudi sporadične narave (povezane z negotovostjo, kam postaviti vejico; SP 2001 navaja kot ustrezna oba zapisa drugega za drugim). Sam *zato* je fakultativen in se lahko umakne v elipso. Čeprav je možna tudi interpretacija, da je deljena zveza *zato, ker* bolj prislovna v smislu dodatnega poudarjanja vzročnosti, tega zaradi izrazite prevlade zveze v tem zapisu v korpusu pisnih besedil ne moremo zares preveriti. Slovarsko bo tudi v eSSKJ kot veznik obravnavan le *ker*, pri *zato* pa je povezavo s *ker* v vezniški zvezi smiselno prikazati z zgledom (v smislu kolokabilnosti).

Tudi razmerje med *zato, da* : , *zato da* je številčno v prid prve zveze (1 : 0,1), vendar ne tako izrazito kot pri predhodni zvezi. Kar se tiče slovarskega prikaza, zvezo SSKJ (s pojasnilom 'včasih v zvezi z *zato*') izpostavlja pod 3. pomenom veznika *da*; v zgledih rabe jo navaja v obeh variantah, kot del vezniške zveze tudi z možnostjo izpusta (*zato* v oklepaju); v eSSKJ pod *da* noben zapis ni izpostavljen (vsi zgledi so le z veznikom *da*) – to bi bilo mogoče izboljšati vsaj pri redakciji *zato* in nato glede na naravo slovarja uskladiti še pri *da*.

2.2.3 Na začetku neprvega stavka

- (29) *V tej sezoni mi je šlo slabše, zato sem uspeha toliko bolj vesel.*
 (30) *Podvozje so morali malce prirediti, zato je trše in manj udobno.*

Na tem mestu *zato* učinkuje kot tipični priredni veznik: ima močno povezovalno funkcijo, kar je vidno tudi iz slovarskih (SSKJ ga opredeljuje kot prislov v vezniški rabi) in pravopisnih obravnav (v SP 2001 je obravnavan homonimno). Ker stoji sam, hkrati ohranja izrazito prislovnost (vzročno-pojasnjevalnost), kar za druge priredne veznike načeloma ne velja.

2.2.4 Na začetku povedi

- (31) *Ni je bilo v sobi, in nas je zaskrbelo. Zato smo se oblekli in jo šli iskat.*⁶
- (32) *Ostro bodo nasprotovali razvodenitvi statuta. Zato je v prihodnjih tednih pričakovati glasen prepir.*

Razlika med rabo z vejico (, *zato*) in piko (. *Zato*) je minimalna in se zdi bolj kot ne stilistične narave (izogibanje predolgim povedim). V vsakem primeru *zato* stoji na začetku stavka, funkcija je – ob ohranjeni prislovnosti (vzročnost) – izrazito povezovalna. Kot pri *nato* je tudi tu odločitev za eno ali drugo ubeseditev bolj stvar preglednosti besedila ali besedilne stilistike.

2.2.5 Za prirednim veznikom

Priredni vezniki, ki v teh zvezah prevladujejo, so po frekvenci padajoče: *in, a, ampak*.

Vežalnost

- (33) *Vsak projekt je drugačen in zato izzivov nikoli ne manjka.*⁷
- (34) *Ptuj velja za zgodovinsko zakladnico Slovenije in zato upravičeno slovi kot eno najlepših in najstarejših mest na Slovenskem.*

Tu je eden od obeh elementov obvezen, fakultativnost je enakomerna: izpustili bi lahko ali *in* (in ohranili vzročno-posledičnost) ali *zato* (in ohranili vežalnost z bolj ali manj le nakazanim prislovnim elementom). Zveza kot celota deluje vežalno-prislovno: *zato* izpostavlja vzročno-posledičnost, ki bila brez njegove prisotnosti ob vezniku odvisna predvsem od interpretacije.

Protivnost

- (35) *Zmaga sicer ni bila nepričakovana, a zato do zadnjega negotova.*
- (36) *Tipkovnica v notranjosti telefona je lična, a zato toliko manj uporabna.*
- (37) *Trudimo se, ne zato, ker bi mislili, da moramo, ampak zato, ker smo del živega življenja.*

Zato sam protivnosti ne bi mogel izražati – kookurenca povedkov bi bila samo z njim lahko celo nesmiselna (*tipkovnica je lična, zato manj uporabna*). Protivnost je vezana na protivni veznik (*a, ampak*), *zato* pa razliko, nasprotje le še dodatno poudarja (in je z vidika izraženosti protivnosti fakultativen). Enake ali podobne zveze so znane tudi v drugih slovanskih jezikih (npr. v ruščini *no zamo*); v poljščini *zato* nastopa kot zveza *za to* in se pojavlja tako v zvezi z *ale* 'ampak' (*ale za to*) kot tudi sam.

⁶ [word="\."] [word="Zato"]

⁷ [tag="Vp"] [word="zato"]

2.2.6 Znotraj stavka

- (38) *Pogled v računalnik je odkril, da so ga že obravnavali zaradi tihotapstva. Cariniki so zato premetali avtomobilsko prikolico.*
- (39) *Bil sem skupaj z odporniškim gibanjem, ki je delovalo pred našo 8. armado. Ko je armada prodirala proti Trstu, so me zato določili za zavezniškega političnega svetovalca.*

Pri *zato* na neprvem mestu v stavku izstopa prislovna funkcija. Ker je povezovalna funkcija šibka, obrobna, je izpust možen, vendar je ob tem jasnost, da gre za posledično-vzročnost, izrazito manjša. Zlasti ko stoji v glavnem stavku za odvisnikom (39), se *zato* lahko nanaša tudi na informacijo v predhodni povedi – odvisnik informativno ni samostojen, ampak se nanaša na glavni stavek.

V zvezah *a/ampak/temveč zato, ker/da*

- (40) *Navajata Avgustova pisma, a ne zato, da bi potrdila dejstva, ampak zato, ker so to redka besedila.*
- (41) *Diktature ne obstanejo zato, ker so močne ali nevarne, ampak zato, ker se velikim silam ponujajo kot sredstvo za uresničitev strateških interesov.*
- (42) *Mi nismo prišli sem samo za danes, ampak zato, da bi tu ostali in dobro ter pošteno delali.*

Zato tu nastopa kot odnosnica, ki povezuje protivnost (ki je izražena z vezniki *a*, *ampak*, *temveč*) in vzročnost (izražena z veznikom *ker*) ali tudi namernost (izražena z veznikom *da*). Zveza je pogosto podvojena v smislu, da na začetku prvega stavka nastopa zanikano (*ne zato, ker*), na začetku drugega pa trdilno – celotno dvostavčje tako predstavlja zamenjavni tip protivnega priredja. Glede na zvezi *zato pa*, *a zato*, ki ne nastopata kot odnosnica, so tu zveze proste (njihov slovarski prikaz se torej omejuje na ponazarjalno gradivo): zlasti nikalnica pri prvem delu lahko stoji ločeno, navadno pred glagolom, čeprav spada bolj k opisani vezniški konstrukciji, kot da bi dejanje zares zanikala (prim. še Gabrovšek, Krvina 2020: 344).

V zvezi *zato pa*

- (43) *Vina vsakega vinogradnika ni bilo več mogoče oceniti, zato pa so vsem ostali prijetni spomini na gostoljubne Dolenjce.*
- (44) *Izdelava je solidna, zato pa pri večji hitrosti strešni nosilci precej glasno režejo zrak.*
- (45) *V terariju imajo kameleona, ki ga je kar težko opaziti, zato pa se pogled hitro ustavi na krokodilu.*

V tem primeru *zato pa* predstavlja stalno zvezo, v kateri sta točno na svojem mestu (v vrstnem redu *pa zato* nastane prosta besedna zveza) obvezna oba elementa (prim. Petric Žižić 2022) – za izražanje protivnosti posamezno ne bi zadostoval nobeden od njiju. *S pa* bi bila kookurenca povedkov večinoma nesmiselna (*ˆvina ni bilo več mogoče oceniti, pa so vsem ostali prijetni spomini*; *ˆizdelava je solidna, pa pri večji hitrosti*

strešni nosilci precej glasno režejo zrak), pri samostojnem *zato* bi izstopala (bolj ali manj smiselna) vzročnost (*?vina ni bilo več mogoče oceniti, zato so vsem ostali prijetni spomini; ?izdelava je solidna, zato pri večji hitrosti strešni nosilci precej glasno režejo zrak*) – zveza jasno izraža protivnost zgolj kot celota. Zlasti v primerjavi s predhodno zvezo (*ne zato, ker : a/ampak zato, ker*) gre torej tu za nedeljivo stalno besedno zvezo – v slovarju to zahteva posebno razlago (SSKJ ta pomen navaja pri 2. pomenu *zato* kot veznika, kjer opozarja tudi na zvezo *zato pa*).

2.3 Potem

Povezovalno funkcijo *potem* SSKJ navaja pod II. ('v vezniški rabi'), čeprav bi k tej rabi lahko šteli tudi nekaj zgledov pod I. (prislov), zlasti npr. v zvezi *potem, ko*. SP 2001 kljub nekaterim zgledom za vezniško rabo tudi pri prislovu *potem* povezovalno funkcijo izpostavlja le posredno pri homonimno obravnavanem *potem* kot navezovalnem členu.

Pri prislovu *potem* je viden razvoj pomenja od izhodiščne časovnosti (1. in 3. pomen v SSKJ) v vzročno-posledičnost, iz nje pa v vzročno-sklepalnost. Pomenljivo je, da Breda Pogorelec kljub zelo natančni analizi posameznih veznikov pri prislovu *potem* ni našla toliko pomenov – izpostavlja le časovnost (Pogorelec 2021: 411). Morda je menila, da tudi izpeljana razmerja v osnovi še vedno ohranjajo časovnost, morebitna druga pomenskost pa je izrazito drugotna.

2.3.1 Kot odnosnica

Pogojni odvisnik

(46) *Če kdaj, potem gre zdaj zares.*⁸

(47) *Če vam je to všeč, potem uživajte.*

Potem je strukturno obvezen, čeprav le redko tudi izražen (*če vam je to všeč, uživajte* ≈ *če vam je to všeč, potem uživajte*). Pomensko izrazitega dodatka ne prinaša (časovnosti ne izraža, kolikor ni mogoče že pogojnosti razumeti kot abstrahirano vzročnost, to pa kot abstrahirano časovnost), bolj poudarja pogojnost odvisnika (ki je izražena z veznikom *če*) in posledičnost glavnega stavka.

Zveze *po tem, ko : potem, ko* [0,76 : 1], *potem, ko : , potem ko* [0,38 : 1]

(48) *Po tem, ko so pristali, so oblasti mladeniča pospremile z letala.*

(49) *Državo je cunami zalil pol ure po tem, ko je pokrajino razdejal potres.*

(50) *Potem, ko dolga leta ni dobil nobene vloge, je igralec našel stalno mesto v ekipi nanizanke.*

(51) *Reševalno operacijo so zaključili štiri dni potem, ko je državo prizadel potres.*

(52) *To se bo verjetno zgodilo kmalu potem, ko bo končano lastninjenje.*

⁸ (meet [word="potem"] [word="če"] -5 5)

Zveza *potem ko*⁹ poudarja zaporednost dejanj: najprej se zgodi dejanje v odvisnem stavku, potem dejanje v glavnem. *Po tem, ko / potem, ko / , potem ko* v vseh treh variantah torej izraža časovnost. Odločitev za posamezno varianto se zdi bolj kot ne prepuščena presoji pisca – vse tri so ustrezne, zlasti med prvima dvema razmerje v rabi ne kaže izrazito v prid nobene od njiju (je pa seveda zveza z narazen pisanim *po tem* po nastanku izhodiščna).¹⁰ Pri prvih dveh variantah *potem* nekoliko bolj izpostavlja prislovnost, in je zato odnosnica, ki ji sledi časovni veznik *ko*, medtem ko pri tretji varianti z vejico pred zvezo kot vezniška deluje celotna zveza. Večja prislovnost *potem*, kadar stoji pred vejico samostojno, je vidna tudi v omejitvi, da lahko nastopa kot končni del prislovnega določila časa, ki mu sledi časovni odvisnik (*štiri dni potem, ko; pol ure potem, ko; kmalu potem, ko*), medtem ko vezniška zveza kot celota v tej vlogi ne nastopa (**štiri dni, potem ko; *kmalu, potem ko*).

(53) *Ko človek začne razmišljati, potem pač razmišlja.*

Potem na začetku glavnega stavka za časovnim odvisnikom (*ko ... potem*) je bistveno redkejši kot na mestu odnosnice pred časovnim odvisnikom.

Proti vzročnosti

(54) *Potem, ko se mu ni uspelo uvrstiti na olimpijske igre, mu je hrbet obrnila večina pokroviteljev.*

(55) *Vojaki so streljali, potem ko jih je napadla skupina 40 upornikov.*

Zlasti kadar variantna zveza *potem, ko* stoji na sredini (na začetku neprvega stavka v povedi), kjer je časovna zaporednost dejanj v stavkih jasna in izražena, pomen zveze pogosto prehaja proti vzročnosti (odrekli so mu podporo zaradi neuspeha, streljali so zaradi napada). To lahko razumemo, kot da je ob jasni časovni razporeditvi dejanj zveza *potem, ko* do neke mere prosta izražanja časovnosti, zato lahko izpostavlja posledico časovne zaporednosti (to je npr. znano pri latinskem *cum* z rabo konjunktiva; prim. Krvina, Žele 2018: 22).

2.3.2 Del podrednega veznika

Potem ko tu izpostavlja zaporednost dejanj – bolj kot samo vezalni *in* ali brezvezje. Kar se tiče vidske rabe, pri zaporednosti dejanj prevladuje dovršnik, nedovršnik pa stoji na zadnjem mestu v nizu dejanj ali s prislovnim določilom, ki poudarja trajanje (prim. Krvina 2019).

(56) *Potem ko so ponoči prekinili reševalno akcijo, so jo zjutraj obnovili.*¹¹

(57) *Potem ko voda zavre, običajno zadostuje, da burno vre še 1 minuto.*¹²

⁹ Zveza *nato ko* ne obstaja. To poudarjamo zato, ker večbesedni vezniki niso sestavljivi poljubno – njihov pomen ni preprosto sestavljiv iz pomenov posameznih besed.

¹⁰ Glede zapisa tovrstnih in podobnih zvez skupaj ali narazen gl. Ledinek, Perdih 2022.

¹¹ [word="."] [word="Potem"] [word="ko"] [] {0,3} [tag="Ggd.*"] [] {0,3} [word=","] [] {0,3} [tag="Ggd.*"]

¹² [word="."] [word="Potem"] [word="ko"] [] {0,3} [tag="Ggd.*"] [] {0,3} [word=","] [] {0,3} [tag="Ggn.*"]

(58) *Rezervoar naj bi znova odprli, potem ko ga bodo izpraznili in očistili.*

Proti vzročnosti

(59) *Potem ko si je poškodoval nos, je moral v bolnišnico.*

(60) *Rast se vse bolj umirja, potem ko smo bili priča več hkratnim zunanjim šokom.*

Posamezni primeri kažejo premik proti vzročnosti. Časovna komponenta (zaporednost dejanj) kljub temu ostaja izrazita, zato ne gre za vzročni odvisnik.

2.3.3 Priredni veznik + *potem*

(61) *Zamujate in potem ponavljate napake, na katere so vas že opozorili.*¹³

(62) *Vse je bilo dogovorjeno, a potem je prestop padel v vodo.*

(63) *Krompir se ne sme ohladiti, kajti potem bo solata izgubila okus.*

V teh zvezah glavno pomenskost nosi veznik (prevladujejo *in*, *a*, *toda*, pojavljata se tudi *kajti*, *ali*), medtem ko se zdi pomen *potem* abstrahiran, saj le nadaljuje informacijo, ki jo prinaša že veznik. Tako je časovno-vzročno zaporedje še dodatno poudarjeno. *Potem* lahko izpustimo, ne da bi se skladijski pomen bistveno spremenil – tudi zato je ta funkcija *potem* v SSKJ na sicer več mestih, npr. I. 2. in II. 2b, le nakazana v zgledih.

2.3.4 Prvo mesto neprvega stavka

(64) *Peli in plesali smo do ognjemeta, potem smo srečni in veseli odšli domov.*

(65) *Zlomil si je obe nogi, potem pa staknil še zlatenico.*

Tu ima *potem* isto funkcijo kot *nato* na istem mestu – izraža časovno zaporedje, ki ga lahko uvrstimo v vezalno priredje. Funkcija je tako izrazito povezovalna, hkrati je prisotna prislovna pomenska sestavina (izražanje zaporednosti).

2.3.5 Znotraj stavka

(66) *Najprej je svetovno prvenstvo v nogometu, šele potem evropsko.*

(67) *List je nabrekli, se utrgal in se potem v vrtnčastem letu spuščal z veje.*

(68) *Bodite malce bolj zadržani, da ne boste potem razočarani.*

Glavna vloga *potem* je tu podobno kot zgoraj poudarjanje zaporednosti, ki pa je zopet dokaj abstrahirana – *potem* je z vidika skladijskega pomena fakultativen. Izjema je zaporednost, ki je prislovno izpostavljena že na začetku stavka (*najprej*), tako da s *potem* (lahko za členkom) tvori prislovno zvezo, ki spominja na dvodelni veznik, čeprav gre dejansko za brezvezje – pred prirednim veznikom v istem stavku namreč členek (**šele in*, **že ampak*) ne more stati: *potem* na tem mestu torej ni veznik, in navadno tudi v naslonskem nizu ne stoji na začetku, ampak bolj proti koncu.

¹³ [tag="Vp"] [word="potem"]

2.4 Medtem

2.4.1 Odnosnica

Zveze med tem, ko : medtem, ko : medtem ko [0,003 : 0,02 : 1]

(69) *Med tem, ko spuščáš vodo, curek zadržiš za nekaj sekund.*

(70) *Lahko me posluša tudi med tem, ko je.*

(71) *Dekle in mati naj bi se medtem, ko sta sedeli za mizo, sporekli.*

(72) *Medtem, ko je večina kofetkala, se je v založbi odvijala tiskovna konferenca.*

Glede na vezniško zvezo *medtem ko* je zapis z vejico, kjer *medtem* (kot izvorna varianta pisan narazen še redkeje) stoji v vlogi odnosnice, izrazito redke. To kaže, da je zveza leksikalizirana – dojemana kot celota (Ledinek, Perdih 2022; Petric Žižić 2022). Kljub temu zapisa z vmesno vejico zlasti pri časovnosti ne moremo dojemati kot napako – tu *medtem* (pisan skupaj ali narazen) deluje kot odnosnica. Ob prehodu v protivnost vezniško deluje zveza kot celota, saj protivno izraženo razmerje odnosnice niti ne predvideva.

2.4.2 Del podrednega veznika

Pri obravnavi časovnosti tu vključujemo tudi vidsko kombinatoriko dejanj. Naj opozorimo, da časovnosti od protivnosti po formalnih kazalcih ne moremo ločiti; posebej je obravnavana le pri zgledih (ročni pregled). Večina primerov posamezne permutacije teži ali k protivnosti ali k časovnosti, a ne absolutno. Povedi z *medtem ko* se pogosto navajajo kot primer, ko termina podredje in priredje vseh konstrukcij ne moreta opisati dovolj natančno (Gelb 1969: 137–38; Toporišič 2004: 651; Smolej 2018: 191; Gabrovšek 2018: 54, 2019: 91; Pogorelec 2021: 88). Razlog je verjetno v tem, da je protivna (bolje rečeno kontrastna) raba relativno pogosta – sploh v primerjavi z drugimi vezniki.

Nekatere primere lahko razlagamo kot prehod med časovnostjo in protivnostjo.

(73) *Medtem ko boš ti mlinar, ti bom jaz nosila hrano* (Toporišič 2004: 651).

(74) *Jana takoj stopi k računalniku, medtem ko Lovro pregleduje zaslon telefona.*

2.4.2.1 Časovnost

Časovnost prevladuje v naslednjih permutacijah:

NDV medtem ko NDV (glede na celoto permutacij z veznikom na sredini izrazito pogosta)

(75) *Voda ves čas kroži, medtem ko se segreva in ohlaja.*¹⁴

(76) *Rok mrko gleda, medtem ko vozi.*

¹⁴ [tag="Ggn.*"] [] {0,3} [word=","][word="medtem"][word="ko"] [] {0,3} [tag="Ggn.*"]

(77) *Skrbi za konje, medtem ko jih njihovi lastniki hodijo samo jahat.*

Medtem ko NDV DV (glede na celoto permutacij z veznikom na začetku redkejša)

(78) *Medtem ko sta čakala, se je zdanilo.*¹⁵

(79) *Medtem ko se krompir kuha, očistite motovilec, ga umijte in temeljito osušite.*

DV medtem ko NDV (glede na celoto permutacij z veznikom na sredini redka)

(80) *Skupaj so po tekmi nazdravili, medtem ko so iz domovine deževali čestitke.*¹⁶

(81) *Pripravi solato, medtem ko gleda televizijo ali posluša glasbo.*

Zgledi za permutacije, ki časovnost izražajo redko ali izrazito redko:

(82) *Medtem ko zajtrkujem, opazujem sončni vzhod.*

(83) *Medtem ko so gasilci prispeli na kraj nesreče, je odjeknilo več močnih eksplozij.*

(84) *Večkrat se je opotekel in poskušal zajeti zrak, medtem ko se je naslonil na kak kos pohišva.*

Kot lahko vidimo, je »čiste časovnosti« ob vezniku *medtem ko* razmeroma malo. Kaže, da je prehod proti protivnosti (ali celo poln prehod v protivnost) sistemski in verjetno povezan tudi z leksikaliziranostjo večbesednega veznika *medtem ko* – v nasprotju z odnosnico *medtem*, kjer je časovnost bolj izrazita. Veznik *medtem ko* torej lahko že dojemamo kot specializiran za pogosto izražanje protivnosti, medtem ko za *potem ko* »izguba časovnosti« ne velja: časovna sestavina (izražanje zaporednosti) ostaja močno prisotna tudi v vezniku *potem ko*.

2.4.2.2 Protivnost

Protivnost prevladuje pri naslednjih permutacijah:

DV medtem ko DV (glede na celoto permutacij z veznikom na sredini izrazito pogosta)

(85) *Enemu je uspelo preplavati reko, medtem ko je drugega začel odnašati tok.*¹⁷

(86) *Doslej so dosegli le tri zmage, medtem ko so zbrali 22 porazov.*

(87) *Potrdili so več sprememb, medtem ko so nekatere amandmaje zavrnil.*

NDV medtem ko DV (glede na celoto permutacij z veznikom na sredini redka)

(88) *Prodaja je cvetela na domačem trgu, medtem ko je drugod padla.*¹⁸

(89) *Samčki ostajajo v bližini vode, medtem ko se samičke umaknejo dlje.*

¹⁵ [word="."] [word="Medtem"][word="ko"] [] {0,3} [tag="Ggn.*"] [] {0,3} [word=","] [] {0,3} [tag="Ggd.*"]

¹⁶ [tag="Ggd.*"] [] {0,3} [word=","] [word="medtem"][word="ko"] [] {0,3} [tag="Ggn.*"]

¹⁷ [tag="Ggd.*"] [] {0,3} [word=","] [word="medtem"][word="ko"] [] {0,3} [tag="Ggd.*"]

¹⁸ [tag="Ggn.*"] [] {0,3} [word=","] [word="medtem"][word="ko"] [] {0,3} [tag="Ggd.*"]

Medtem ko DV NDV (komaj zaznavna permutacija)

(90) *Medtem ko so se Španci sprehodili v četrtfinale, so imeli Italijani trnovo pot.*¹⁹

Če je v stavku, ki ga uvaja veznik, glagol dovršni, je verjetnost za protivnost velika, saj zveza *medtem ko* predvideva sočasnost in zlasti trajanje dejanj. To potrjuje med permutacijami najpogostejša NDV *medtem ko* NDV s prevlado časovnosti. Dovršnika izražata zaključnost, dovršenost vzporednih dejanj v bolj ali manj prekrivnem časovnem intervalu, kar je za izražanje časovnosti manj tipično – in utemeljuje prehod v protivnost. SSKJ *medtem ko* obravnava na dveh mestih: pri vezniku *ko* ga uvršča kot zgled (torej kot prozorno besedno zvezo) za poševnico s pojasnilom 's prislovom' k časovnemu pomenu 1.a in kot izpostavljeno zvezo, ki izraža nasprotnost, k podpomenu 1.c. Pri prislovu *medtem* je zveza *medtem ko* navedena kot podiztočnica; omenjena pomena si sledita kot pomen (časovnost) in podpomen (nasprotnost) – kar se z vidika verjetnega pomenskega razvoja in preglednosti zdi boljša rešitev. Časovni pomen vidsko ni razdelan, kot to velja npr. za *dokler (ne)* (prim. Gabrovšek, Krvina 2020), pri nobeni od navedenih iztočnic z *medtem ko*.

2.4.3 Na začetku neprvega stavka

(91) *V ponev zlijemo smetano, medtem skuhamo njoke.*

(92) *Z dejanji počakajte, medtem pa iz varnega zavetja opazujte, kako se bo razpletalo.*

Tu velja podobno kot pri ostalih obravnavanih prislovihih na tem mestu: prislovnost (izražanje časovnosti: tu vzporednost dejanj) se ohranja, vendar pa je zaradi mesta na začetku stavka povezovalna funkcija izrazita.

2.4.4 Na začetku povedi

(93) *Medtem pa čakaj, da se bo gospodična oglasila.*

(94) *Na zmerni vročini pokrito kuhamo približno 45 minut. Medtem olupimo korenje in ga dodamo obari.*

Pri mestu na začetku povedi velja kot na začetku neprvega stavka: prislovnost (izražanje vzporednosti dejanj) se ohranja, povezovalna funkcija – med dvema povedma; v zgledu (93) prva ni izražena – pa je izrazita. Zopet velja, da je zapis v eni večstavčni ali več enostavnih povedih stvar besedilne stilistike in preglednosti (slovarsko se pestrost tega tipa lahko prikaže v zgledih).

2.4.5 Priredni veznik + *medtem*

(95) *Nekaj časa je počival in medtem celo malo zadremal.*

(96) *Nagrade na tradicionalni prireditvi ni mogel prevzeti, saj medtem polni koše v ligi NBA.*

¹⁹ [word="\."] [word="Medtem"] [word="ko"] [] {0,3} [tag="Ggd.*"] [] {0,3} [word=","] [] {0,3} [tag="Ggn.*"]

Povezovalno funkcijo tu opravlja veznik, pri *medtem* pa izstopa prislovnost – ob njegovem izpustu vzporednost dejanj ne bi bila izražena dovolj jasno (*Nekaj časa je počival in celo malo zadremal*).

2.4.6 Znotraj stavka

- (97) *Videl je več dvorjanov, ki so čakali in se medtem živahno pogovarjali.*
 (98) *Preden zmes zamešamo med makarone, ki smo jih medtem skuhal, jo obogatimo s koščkom surovega masla.*
 (99) *Plošča bo izšla šele prihodnje leto, pevka pa bo medtem koncertirala in snemala dodatno gradivo.*
 (100) *Referendum je napovedan za 30. avgust. Vojaki medtem mirno čakajo na razplet v svojih oporiščih.*

Tu izrazito izstopa prislovnost: izražanje vzporednosti dejanj; sporadično se pojavljajo tudi prehodi v smeri nekakšne nasprotnosti – ali vsaj protipostavitve: zgled (100) – dejanj. Vendar pa ni tako jasna kot protivnost, ki jo izraža vezniška zveza *medtem ko*, kjer protivnost zlasti ob dovršnosti dejanj prevladuje.

3 Zaključek

Analiza izhodiščnih prislovov *nato*, *potem*, *zato* in *medtem* na različnih mestih v povedi (na začetku stavka/povedi : ne na začetku stavka), pogosto v zvezah z vezniki (kot odnosnica odvisnika, s podrednim/prirednim veznikom), je pokazala, da njihovo pojavljanje na različnih mestih bistveno vpliva na funkcijo, ki jo imajo v povedi: skladenjski pomen celotne povedi se ob njihovem nastopanju na različnih mestih spremeni. Velja tudi obratno: ko analizirani prislovi nastopajo na istih mestih v povedi, je njihova funkcija enaka. Tako na začetku stavka/povedi (pri povedi se navezuje na predhodno poved) izstopa povezovalna (konektorska) funkcija, v sredini – pogosto po naslonskem nizu – pa izhodiščna prislovna funkcija (izražanje zaporednosti, vzporednosti, zlasti pri *zato* vzročno-posledičnosti dejanj).

Od analiziranih prislovov, ki nastopajo kot odnosnice, se *nato* v tej vlogi ne pojavlja – tj. ne nastopa v zvezi s podrednim veznikom, ki bi uvajal zlasti časovni odvisnik (**nato, ko*), pač pa gre v teh primerih za nematična dopolnila. Preostali prislovi v teh primerih stojijo v zvezah z vezniki, ki tu opravljajo povezovalno funkcijo, čeprav zveza kot celota deluje vezniško – s prislovno sestavino, ki jo zagotavlja prislov. To zlasti velja, če takšne zveze ne deli vejica (*potem ko*, zlasti pa *medtem ko*); v tem primeru zveza kot vezniška celota postane leksikalizirana stalna besedna zveza (prim. Petric 2018; Petric Žižić 2022), kar odpira pomenotvorne možnosti. Pri *medtem ko* je tako zelo izrazita protivnost, zlasti kadar povezuje dovršna dejanja. Kadar zveza ni leksikalizirana (npr. pri *zato* (,) *ker*), je (ne)prisotnost vejice vsaj do neke mere fakultativna – ne da bi to vplivalo na skladenjski pomen. Za nastopanje analiziranih prislovov s prirednimi vezniki pa velja, da z njimi stalnih zvez ne tvorijo. Pri teh prislovih na začetku povedi,

ko je njihova povezovalna funkcija izrazita, tudi velja, da je ubeseditev v eni večstavčni povedi ali več povedih bolj stvar besedilne stilistike in želje po preglednosti kot ne.

Kar se tiče slovarske obravnave analiziranih prislovov zlasti v SSKJ, je mogoče ugotoviti, da je njihovo nastopanje v različnih funkcijah načeloma prikazano ustrezno: besednovrstno so opredeljeni kot prislovi, nadaljnja redakcija pa je odvisna od pomen-ske obširnosti nastopanja v povezovalni funkciji – na to opozarja pojasnilo 'v vezniški rabi' za rimsko številko. Tako je pri *nato* (ob odsotnosti vloge odnosnice) opozorjeno le na nastopanje v vezalnem priredju; *zato* in *potem* sta pod II. razdelana kot veznika, pri *medtem* pa je izpostavljena zveza *medtem ko*, ki nastopa v časovnih odvisnikih.

Za prihodnje analize je zaželena vključitev še drugih prislovov, ki glede na mesto v povedi delujejo podobno (npr. *zatem*, *tedaj*) – vedno z upoštevanjem potencialne permutativnosti (njeno vlogo je treba proučiti še posebej) sestavin zvez in povedi kot celote. Zveze, pri katerih permutativnost ni prisotna, je smiselno obravnavati v širšem kontekstu stalnih besednih zvez.

VIRI

Portal Fran. [Na spletu](#).
 Korpus pisne slovenščine Gigafida 2.0. [Na spletu](#).
 Korpus Gigafida 2.0 v orodju NoSketch Engine. [Na spletu](#).

LITERATURA

- Dejan GABROVŠEK, 2018: Podredno izraženi protivnost in pojasnjevalnost. *Jezik in slovstvo* 63/2–3. 50–57.
- Dejan GABROVŠEK, 2019: Tipologija nestavčnočlenskih nematičnih dopolnil. *Jezikoslovni zapiski* 25/2. 83–96.
- Dejan GABROVŠEK, Andreja ŽELE, 2019: Tipologija stavčnočlenskih odvisnikov v slovenščini. *Slavistična revija* 67/3. 487–507.
- Dejan GABROVŠEK, Domen KRVINA, 2020: Veznika *dokler*, *dokler ne*: raba, pomen in vpliv na vid dejanj, ki jih povezujeta. *Slavistična revija* 68/3. 335–52.
- Jožica GELB, 1969: Podredje v vlogi priredja. *Jezik in slovstvo* 14/5. 137–39.
- Domen KRVINA, 2019: Zaporednost dejanj in njen vpliv na rabo glagolskega vida v slovenščini. *Slovenski jezik – Slovene Linguistic Studies* 12. 75–93. [Tudi na spletu](#).
- Domen KRVINA, Andreja ŽELE, 2018: Vezniki: poskus opredelitve njihove vloge v slovenskih zloženih povedih. *Jezikoslovni zapiski* 24/1. 7–25.
- Nina LEDINEK, Andrej PERDIH, 2022: Eno- in večbesedne leksikalne enote v slovenščini: opredelitev meje za potrebe izdelave eSSKJ: *Slovarja slovenskega knjižnega jezika, tretja izdaja*. *Slavistična revija* 70/4. 475–488. [Tudi na spletu](#).
- Špela PETRIC, 2018: *Slovenski večbesedni leksemi z vidika slovaropisja*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.

- Špela PETRIC ŽIŽIČ, 2022: Besedne zveze z vidika slovaropisja na primeru sestavkov eSSKJ. *Slavistična revija* 70/4. 489–502. [Tudi na spletu.](#)
- Breda POGORELEC, 2021: *Veznik v slovenščini*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.
- Mojca SMOLEJ, 2018: Skladenjske konstrukcije med podredjem in priredjem. *Slovenščina* 2.0 6/2. 186–205.
- Jože TOPORIŠIČ, 1982: *Nova slovenska skladnja*. Ljubljana: DZS.
- Jože TOPORIŠIČ, 2004: *Slovenska slovnica*. Četrta prenovljena in razširjena izdaja. Maribor: Obzorja.
- Ada VIDOVIČ MUHA, 2013: *Slovensko leksikalno pomenoslovje*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.
- Andreja ŽELE, 2016: Vezniki: poskus opredelitve njihove vloge v slovenskih zloženih povedih. *Filološke pripombe* 14/1. 246–58.

SUMMARY

The analysis of the adverbs *nato*, *potem* ‘then’, *zato* ‘therefore’ and *medtem* ‘while’ in different positions in the sentence (at the beginning of the clause/sentence, not at the beginning of the sentence), often combined with conjunctions (in subordinate clause and in coordinated sentences), shows that their position significantly affects the function they have in the sentence: the syntactic meaning of the entire sentence changes when they change places. The reverse is also true: when the analyzed adverbs appear in the same places in the sentence, their function is the same. Thus, at the beginning of a clause/sentence (in the sentence, it refers to the previous sentence), the connector function stands out, while in the middle the adverbial role is prominent (expressing sequence, parallelism, and, especially with *zato*, causality between the events).

The dictionary description of the adverbs analyzed, especially in the *Slovar slovenskega knjižnega jezika* (Dictionary of the Slovene standard language, *SSKJ*), is in principle adequate: they are defined as adverbs; the further elaboration depends on their prominence in the connector function.

For future analyses, it is desirable to include other adverbs that function similarly – always taking into account the potential permutations of the connections’ components and of the sentence as a whole.